

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

ASIA: LAUSUNTO KORKEAKOULUTETTujen UUTTA ERIKOISTUMISKOULUTUKSEN KOKONAISUUTTA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN MUISTIOSTA

VIITE: OKM033:00/2012

Suomen Puheterapeuttiliitto haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Säädösten poistamisen vaikutuksen arviointi. Työryhmä esittää erikoistumisasetuksen poistoa. Suomen Puheterapeuttiliitto esittää, että asetusta säilytetään ainakin siihen saakka, kunnes asetuksen poiston vaikutuksia on arvioitu.
2. Erikoispuheterapeuttikoulutuksen vakiinnuttamisen avulla vastataan tulevaisuuden haasteisiin terveydenhuollon kentässä.
3. Erikoistumiskoulutusten rahoitus. Työryhmä ehdottaa erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden huomioimista yliopistojen rahoitusmallissa. Suomen Puheterapeuttiliitto kannattaa ehdotusta. Lisäksi Puheterapeuttiliitto esittää erikoispuheterapeuttien koulutuksen rahoituksen vakiinnuttamista.
4. Erikoispuheterapeuttikoulutuksen asema lainsäädännössä: Suomen puheterapeuttiliitto ehdottaa, että erikoispuheterapeutti-nimike kirjataan terveydenhuollon ammattihenkilölakiin (559/1994) ja asetukseen (564/1994).

Säädösten poistamisen vaikutuksen arviointi

Puheterapeuttiliitto on huolestunut työryhmän esityksestä poistaa erikoistumiskoulutuksiin liittyvä asetusta lainsäädännöstä. Asetuksen poiston mahdollisia vaikutuksia ei ole kuitenkaan selvitetty. Huolta aiheuttaa etenkin erikoistumiskoulutusten rahoitusmallin puuttuminen, koulutusten järjestämisen vastuutahojen määrittelemättömyys sekä koulutuksen laadun takaaminen.

Nykyinen erikoistumiskoulutuksen tutkintoperusteisuus toimii yhtenä koulutuksen laadun takaajana. Licensiaatintasoisien erikoistumiskoulutuksen selkeä rakenne ja valtakunnallisesti sovitut sisällöt takaavat sen, että, erikoistumiskoulutuksen saaneiden henkilöiden asiantuntijuus rakentuu riittävän yhtenäiseksi, jotta heidät voidaan tunnistaa. Licensiaatintutkielman tekeminen ohjaa opiskelijoita tieteelliseen ajatteluun ja siihen, että tieteellinen tieto yhdistyy klinisiin työkäytänteisiin. Tämä tukee myös professioiden kehittymistä. Mikäli tutkintoperusteisuudesta luovutaan, erikoistuneiden ammattilaisten osaamisen kirjo saattaa laajeta, mutta osaamisen syvyyttä eikä tieteellistä pohjaa voida taata.

Ammatillisella täydennyskoulutuksella on tärkeä paikkansa ammatitaidon ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Se on jo lainsäädännön perusteella jokaisen terveydenhuollon laillistetun ammattihenkilön velvollisuus. Kuitenkin ammatillisen täydennyskoulutuksen, tyypillisesti

lyhytkestoisen ja kapea-alaisen lisäkoulutuksen, ja erikoistumiskoulutuksen pitäisi olla selkeästi erottuvia kouluttautumisen muotoja.

Suomen Puheterapeuttiliitto esittää, että nykyinen asetus erikoistumiskoulutuksista säilytetään ainakin siihen saakka, kunnes asetuksen poiston vaikutukset on selvitetty.

Erikoispuheterapeuttikoulutuksen vakiinnuttaminen

Puheterapeuttien yliopistotasoinen peruskoulutus (FM) tarjoaa hyvät valmiudet puheterapeuttien laajan työkentän hoitamiseen. Puheterapeutit tekevät työtä kommunikaation, kielen, puheen, lukemisen ja kirjoittamisen, syömis- ja nielemisvaikeuksien, monikielisyyden sekä puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen parissa. Asiakkaita on kaikista ikäryhmistä, ja eri ikäryhmien ongelmat ovat perustaltaan erilaisia. Peruskoulutusta syvemmän erikoistumisen tuomalle osaamiselle on tarvetta, sillä asiakkaiden ongelmat ovat monimuotoisia ja näyttävät komplisoituneen mm. lääketieteellisen hoidon kehityksen ja yhteiskunnan kasvaneiden viestintävaatimusten vuoksi.

Puheterapeuttien erikoistumiskoulutusten tarve siis lisääntyy jatkuvasti asiakaskunnan ongelmien moninaistuessa ja on verrattavissa muiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden erikoistumiskoulutusten tarpeeseen (esim. proviisorit, psykologit, lääkärit). Puheterapeuteista on valtakunnallisesti pulaa, eivätkä peruskoulutuksen nykyiset aloituspaikkamäärät riitä korjaamaan puheterapeuttivajetta. Erikoistumiskoulutuksen avulla saatavan syventyneen erityisosaamisen myötä pystytään lisäämään terveydenhuollon palveluiden laatua ja tehokkuutta.

Suomen Puheterapeuttiliiton erikoistumiskoulutuksen käyneille puheterapeuteille tekemän kyselyn mukaan koulutukseen osallistuneet ovat hyötäneet tieteellisen ja kliinisen tiedon yhdistämisestä. Licensiaatintasoinen erikoistumiskoulutus on antanut puheterapeuteille laaja-alaisen, monipuolisen, uusia toimintatapoja mahdollistavan ja tutkimuksellisesti orientoituneen koulutuksen. Näkemyksemme on, että työryhmän esittämä 30 opintopisteen erikoistuminen ei riitä syventyneen erikoisosaamisen saavuttamiseen. Tiedeperustaisuus on välttämättömyys erikoispuheterapeuttien koulutuksessa.

Suomen Puheterapeuttiliitto esittää, että erikoispuheterapeuttien koulutus vakiinnutetaan ja toteutetaan säännöllisesti, jotta erikoispuheterapeutteja olisi riittävästi vastaamaan terveydenhuollon palveluiden tarpeeseen.

Erikoistumiskoulutuksen rahoitus

Erikoispuheterapeuttien koulutuksen rahoitus pitäisi vakinaistaa, jotta koulutus olisi jatkuvaa ja tuottaisi riittävän määrän syventynyttä osaamista terveydenhuollon palveluiden tarpeisiin. Rahoitusmallin pitäisi olla sellainen, että se olisi myös korkeakoulujen näkökulmasta houkutteleva. Sen vuoksi erikoistumiskoulutuksissa suoritettujen opintopisteiden pitäisi olla mukana rahoitusmallissa.

Mikäli erikoispuheterapeuttikoulutus muuttuu maksulliseksi, yksilöiden tasa-arvoisuus vaarantuu. Puheterapeuteista merkittävä osa toimii yhden henkilön yrityksissä ammatinharjoittajina. Maksulliseen koulutukseen osallistumiseen liittyvät kustannukset - koulutuspäivinä menetetyt työtulot mukaan lukien - voivat muodostua liian korkeiksi, jotta erikoistumiskoulutukseen olisi mahdollista osallistua. Kuitenkin juuri yksityisinä ammatinharjoittajina toimivat tuottavat puheterapiapalveluita kaikkein haastavimmille asiakasryhmille eli KELAn rahoittaman vaikeavammaisten kuntoutuksen piirissä. Myös työnantajien, erityisesti kuntien vaihteleva maksukyky saattaa eriarvoistaa puheterapeuttien mahdollisuuksia päästä erikoistumiskoulutukseen.

Suomen Puheterapeuttiliitto ehdottaa selvitettäväksi, onko erikoispuheterapeuttikoulutuksen rahoitus mahdollista järjestää OKM:n ja STM:n yhteisrahoituksena.

Erikoispuheterapeutti-nimikkeen kirjaaminen lainsäädäntöön

Erikoispuheterapeutti-nimike on kirjattu asetukseen erikoistumiskoulutuksista (568/2005). Työryhmä on esittänyt kyseistä asetusta poistettavaksi. Tämä hävittäisi erikoispuheterapeutti-nimikkeen lainsäädännöstä kokonaan.

Erikoispuheterapeutit työskentelevät kliinisessä työssä perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa ja yksityisinä ammatinharjoittajina. Erikoispuheterapeuttikoulutus antaa erityisosaamista potilaiden arviointiin, kuntoutukseen ja ympäristön ohjaukseen. Erikoispuheterapeuttikoulutus vastaa työelämän tarpeisiin. Koulutus on rinnastettavissa erikoispsykologien ja erikoislääkärien koulutukseen.

Mikäli erikoispuheterapeutti-nimike katoaa lainsäädännöstä, nimikkeen käyttöä ei pystytä valvomaan. Tämä voi pahimmillaan vaarantaa potilasturvallisuuden. Suomen Puheterapeuttiliitto ehdottaa erikoispuheterapeutti-nimikkeen kirjaamista Lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) sekä asetukseen (564/1994).

Elisa Heikkinen

Suomen Puheterapeuttiliiton puheenjohtaja, puheterapeutti

Anna-Maija Korpijaakko-Huuhka

professori, koulutuspoliittinen asiantuntija

Kaisa Launonen

erikoistumiskoulutuksen professori 2004-2007

Suomen Puheterapeuttiliiton ammattieettisen lautakunnan puheenjohtaja